

Az 1877 - 78. évi orosz - török háború interpretálása a "Baja" című újság hasábjain

Hosszú évek után 2005. őszén megkezdődnek a tárgyalások Törökország Európai Unió csatlakozásáról. Az unió tagországai más-más módon értékelik, hogy a törökök egyáltalán Európához tartoznak tekinthetők-e? Az elmúlt évszázadok bizonyítják, hogy előbb az Oszmán Birodalom, majd később a modern Törökország európai története nélkül értelmezhetetlen Európa fogalma. Az oszmán törökök története nélkül a mi történelmünk is csonkának tűnne. Az Oszmán Birodalom 18-19. századi nagyhatalmi hanyatlásával nyílt légüres tér a balkáni régióban, ahol is nemzetállamok egész sora jött létre ebben az időszakban. Mindezen eseményeknek szerves résztvevője volt az Osztrák-Magyar Monarchia, benne a Magyar Királysággal. Jelen cikkemben az 1878-as berlini kongresszust megelőző időszakról lesz szó. Az 1877-78-as esztendő során zajlott az orosz-török háború, amely átrajzolta a Balkán térképét. Ennek a háborúnak a "Baja" című újságban 1877-ben megjelent interpretálását kívánom bemutatni az olvasó számára.

A "Baja" című újság ebben az időszakban hétvégén jelent meg. A felelős szerkesztője Erdélyi Gyula későbbi jegyző, majd megbízott polgármester volt. 1878. január 1 - től a lap új felelős szerkesztője Dr. Margalits Ede lett. A hitelesség érdekében ragaszkodtam a korabeli írásmódhoz és az idézetekben azon nem változtattam.

Az orosz-török háború 1877. április 4-én kezdődött orosz hadüzenettel. Már javában tartott a háború, amikor a bajai újság először beszámolt az eseményekről. Augusztus 12-én az első oldalon jelent meg egy felhívás, amelyet Baja város végrehajtó bizottságának nevében Drescher Ede jegyző és Milassin Zsigmond elnök jegyeztek. Felhívták a lakosság figyelmét, hogy aznap délelőtt 9 órakor népgyűlés lesz a városháza udvarán. Az üzenet így kezdődött: "Felhívás! (...) Hazafiak és honleányok! Nyílt, ünnepélyes kifejezése lesz e gyűlés a vonzalom és örömmel, melyet török testvéreink iránt és azok győző fegyvereik felett érzünk, a rosszallás és megértésnek, melyet Oroszország igazságtalan hadjárata, mészárlásai; agastyánok, aszszonyok, hajadonok és gyermekek gyilkolása, testeik megcsontolása jogosan ébresztettek. Mindenki, kiben a hazáért és török testvéreikért egy ér vért, nem tagadhatja meg ez érzelmeit a nem tagadhat távol a "NÉPGYŰLÉS"-től. 20.000-en sorakozunk!" A bevezető gondolatokból kitűnik az oroszellenes hangulat. Ez nem is csoda hiszen egyrészt a monarchiában is ellenkezést váltott ki a balkáni országokban előretörő panszlávizmus erősödése, amely az egyre erősödő erőszakos orosz terjeszkedésben kristályosodott ki. Másrészt a magyar közvélemény ellenszenvre kísért minden orosz törekvést, amely nem csoda hiszen még élénken élt a szabadságharc leverésében betöltött szerepük. A felhívás további szövege igazolja az oroszellenes nézeteket: " (...) A nemzet szíve dobbant meg, a nemzet kebléből jött a szó, mit szabadságharcunk komáromi hőse mondott világgá: "Mélyen éreztük mindig és sokszor, hogy nemzeti létfontartási ösztönünk meglelt mindannyiszor támadva, valahányszor az észak vad hordáinak zász-laján az emberiség legszentebb eszméit "művelődés" "szabadság" láttuk bűnczégerről felírva, megcsúfolva. Csak hogy átkozottai loyálisan, mindannyiszor magunkba fojtva megbotránkozásunkat, legfeljebb titkon mertünk fohászodni a magyarok igazságos istenéhez - reájok büntetésért." Ezek után tovább sorolják Oroszország bűneit, amely során a balkáni délszláv népeket bevonta nagyhatalmi játékába. Leendő valós veszély-

nek tartják az oroszok balkáni terjeszkedését az egész monarchiára nézve. A továbbiakban ekképpen folytatódik a lakosság értesítése: "... az ország szívéből, a fővárosból elhangzott szó nemes példája után indulva széles Magyarországon minden intelligens városa, közönsége tömörül, hogy hazafias ér-zületeinek nyilatkozatát adja, tömörül, hogy az intéző körökkel tudassa - ha ehhez ugyan kétség férhetett volna, - hogy széles ez országban minden honlakos felkesedésére, karjára, erejére bizton számíthat oly hatalom ellen, mely elég alávaló, meggondolni mindent a mi szent, sérteni emberi, nemzetközi jogokat a tulajdon szentségét." A szerzők így írják városunk csatlakozásáról az országos mozgalomhoz: "Hogy mi, kiket minden joggal hisszük - Magyarország művelt városai közé sorolnak, nem maradhatunk hátra ily politikai mozgalomtól, azt indokolni minden város szülőitünk és hazánkja jó érzésével ellenkezőnek tartjuk." Ezek után felsorolják újra az oroszoknak a civil török lakossággal szemben elkövetett vétkeit, majd felszólítja Baja város lakosságát, hogy sokan jöjjenek el a népgyűlésre.

Az újság harmadik nagyobb terjedelmű híre a háborúról szeptember 23-án jelent meg. Ebben az írásban üdvözlük a törökök győzelmét Plevna vára mellett. Itt a szerkesztőség név nélkül jelentette meg a lelkesítő hírt "Baja város örömnépe" címmel. A szerző ek-ként írt az eseményről: "A villanyos sodrony meghozta nekünk is a hírt. Soha nemzetet oly általános felkesedés nem töltött be, soha kebleket nem dagasztott oly mély örömmel, mint midőn tudatunkra esett, hogy a vitéz török hadsereg a mythoszi korra emlékeztető hősiességgel vívott ki diadalt diadal után azon győzött hatalom felett, mely minden emberi jog lábbal tiprásával nem átalított a leg-igazságtalanabb háborúra kiindulni." Az orosz támadók újabb brutalitásainak felfokozott hangú felsorolása után a szöveg így folytatódott a törökök plevnai sikeréről: "És a bosszú nem maradt el. Plevna mellett érte utol Sándor cár vérengző hadait a nemezis sujtó keze: Plevna mellett zúzatott össze az északi kolosszus, mely átkos lidércként nehezedett nemcsak Törökországra, de a magyar hazára is. A grivczai sáncok felett villogó szuronyok nemcsak az ottoman birodalom állami létének, de Magyarország szabadságának napja is sugárzott vissza ezeréves fényben." Itt is kitűnik az a nagyfokú ellenszenv az oroszok irányában, amelyet kétségen kívül a szabadságharcunk leverésében játszott szerepük okozott. Az újságíró szinte összeolvad érzelmeiben a törökök sikerével, ahol is egy projekció által visszavetíti a jelen sikerét a múlt kudarcába, átélve az oroszok legyőzésének diadalmát. A múltidézészt követően a szerző visszatér az akkori jelenbe és felhívja a figyelmet a monarchiát érintő orosz terjeszkedés veszélyeire. "... mindannyian érezzük azt, hogy a hős török nemzet győztes fegyverei nemcsak saját országuk állami létéért villogtak, hanem egyszersmind erős torlaszt emeltek a magyar hazát fenyegető orosz hatalmi terjeszkedés ellen. A vitéz oszmánok minden csepp vére, mely a Balkán harcmézejét áztatja, a magyar nemzeti lét és alkotmányos szabadság talaját is termékenyíti." A kor közérzetét mutatja meg a cikkben megjelenő felhívás városunk lakosságához: "Polgártársak! Adjunk ünnepélyes kifejezést ezen lelkesítő tudatnak. Nyilvánítsuk határtalan örömlenket török testvéreink diadala felett. Tűzzük ki a lobogókat. Világítsuk ki ma este házainkat! És a tanácsházától kezdve le egészen az utolsó pár náddal fedett viskójáig kigyulladtak a lángok, lobogtak a zászlók és harsogott a világ legvitézebb hadseregét és vezéreit éltető üdvöndöl." "

Az újságíró megfogalmazta a továbbiakban a város és hazánk célját. "... Baja város csütörtöki ünnepélyének az is volt célja, hogy Buda várában tisztán lássák és hallják azon manifestációt, melyet a magyar haza polgárai példás egyértelműséggel nyilvánítanak. Egy nemzet közérzete azon biztos alap, melyre a kormányok támaszkodhatnak. Ha ezt tekinteten kívül hagyják, egész építményük összedől, mint kártyavár az első fuvallat által. (...) Baja város örömnépe, éppúgy mint Budapesté és az ország többi városáé, a magyar nemzet közérzetének hű és hamisítatlan tolmácsa volt."

Szeptember 23-án egy kisebb hír is megjelent a rövid városi híreket közlő rovatban. A hír egy adakozásról számolt be, amelyet a török sebesültek javára adakoztak városunk lakosai. A gyűjtőakció kezdeményezője Scheiber M. A. bajai polgár volt, akinek gyűjtőívén számos jelentős bajai férfi neve szerepel. A felajánlott összegtől függetlenül ezek a következő egyének voltak: Fischer Samu, Scheiber és Herzog, Fischer A., Pollák Jakab, Fischer M.L., Olay Lajos, Weidinger Salamon, Herzfeld Henrik, Herzfeld Jakab, Paukovits Ernő, Hesser Gyula, Krishaber Károly, Kohn Pál, Weisz Adolf, Krishaber Sándor, Bachrach Nándor, Löwy József, Szohner Rezső, Weidinger Jakab, Geiringer és Berger, Friedman Sándor, Deutsch Mátyás, Paskusz Ignác, Friedmann Soma, Kohn Henrik, Singer Ede, Spitzer Károly, Engelmann Mór, Friedmann Mór, Koller Ágoston, B.P., Schöndal Antal, Schön M.B., Friedmann Otto, Oblath Lázár, Fischer Adolf, Reiner Jakab, Perles Soma, Wolner Soma, Augenfeld Gyula, Kohn Sámuel, Scheiber, Koller Imre, Fischer Jakab, Kohn Jakab, Schleisinger M.L., Schöffler Sal., Kohn Gusztáv, Fleischmann B., Schön Antal, Müller János, N.N., Boschán Károly, Wiesel János, Rosenfeld József, Gruber Mór, Wolner Adolf, Politzer Mór, Spitzer Ignác, Glück Salamon, Schwarz Kálmán, Blitz Mór, Bertly Mihály, Fischer Sándor, Spitzer Mór, Kohn Lipót, Rosenbaum B., N.N.I., Zimer Samu, Engelmann I., Klein Sándor, Sternfeld, Prager, Weidinger Benő, Schön Simon,

Brust Simon, Krausz Ignác, Heimann Mór, Nagy Sándor, Schleiszer Miksa, Gschösser Lajos, Kann Lajos, Valentin Dávid, Pollák, Rosenberg Jakab, Lobschitz V., Hesser Ignác, Deutsch János, Hechtl M., Deutsch Antal, Löwy Jakab, Kohn Simon, Weinberger Mór, Kohn Ármán, Krishaber Dávid, Drégely Mihály, Heiduska Mór, Weinberger H., Hirsch Fülöp, Weisz Samu, Schwarcz Dávid, Weidinger Ignác, Tausig Jakab, Stern Lipót, Horváth József, Feuermann S., Schleszer Mór, Schütz József, Deutsch Mór, Weiss A., Schön Károly, Pollák J. Adolf, Hermann S., Stekler S., Stein és Herman, Grünvald Sal., Milko, Liebl András, Schleisinger Jakab, Schön József, Schönstein Vilmos, Schleisinger Mór. Az előbbieken felsorolt bajai polgárok összesen 229 forint. 50 krajcárt gyűjtöttek, amit a budapesti császári ot-tomán főkonzulátusnak küldtek el.

Az orosz-török háború a törökök veresé-gével zárult 1878. január 31-én kötötték fegyverszünetet. A háborút lezáró békeszer-ződést a törökországi San Stefanóban írták alá. Ebben elismerték Szerbia, Montenegro és Románia teljes függetlenségét, a bolgár területeket Macedoniával és Thrákiával egyesítették a szultán fennhatósága alá került fejedelemségben, amelyben azonban to-vábbra is orosz befolyás érvényesült. Tulaj-donképpen a szultán csak Bosznia - Herce-govinát és Albániát tudhatta magáénak, de gyakorlatilag már ezek a területek is elvesz-tek. Oroszország tovább erősödött. Az Osz-mán Birodalom, Európa beteg embere pedig végső apátiába és agóniába süllyedt. A béke azonban sértette az osztrák-magyar és az angol érdekeket, ezért kellett 1878. júniusára összehívni a berlini kongresszust, de ez már egy újabb történet. Az újság hasábjain között cikkekben mindvégig kitűnt a törökök közötti szimpátia, az oroszellenes hangulat, vala-mint a félelem az oroszok terjeszkedő politi-kájától. Az adománygyűjtés jól kifejezte a ba-jai polgárság akkori lelkiületét, de mellette a közölt névsor rávilágít és egyben tükrözi a helyi társadalom szerkezetét többféle össze-függésben, de egyes bajai családok is felfe-dezhetik benne őseik nevét. Albert Iván

Rendőrségi hírek

Súlyos baleset

Január 25-én, kedden hajnali 2 óra körül súlyos közlekedési baleset történt Sükösd külterületén, az 51. számú főút Sükösd és Dusnok közötti szakaszán. T. Z. szerb-mon-tenegrói állampolgár az általa vezetett autó-busszal egy balra ívelő útkanyarban letért az útestről, ezt követően a jármű az oldalára borult. A baleset során az utasok közül hét személy könnyen, három személy súlyosan, két személy pedig életveszélyesen megsé-rült. A sérülteket a mentők a bajai kórház tra-umatológiai osztályára szállították, ahol a szükséges műtéteket a dr. Vass Antal osz-tályvezető főorvos és az általa vezetett osz-tály munkatársai elvégezték, a nagyszámú sérültet megfeszített munkával ellátták. Az autóbussz magáncég által üzemeltetett jármű volt, mely Salzburg és Kladovo menetrend szerint közlekedett. A baleset oka feltehető-leg a sebesség túlzott megválasztásában és a gépjármű vezetőjének figyelmességé-ben keresendő. Az anyagi kár körülbelül másfél millió forintot tehet.

Eliopta a fűzfát

Az elkövetés pontos idejét nem tudni, de mindenképpen január 22-e előtt történt, hogy egy fatolvaj Baja külterületéről, a Szeremle és Baja közötti erdőterületről 20 köbméter fűzfát tulajdonított el. A tettes által okozott kár 50 ezer forint.

A szeremlei KMB-s fogása

A szeremlei körzeti megbízott elfogott né-hány szeremlei személyt, akik a Dunafalva külterületén lévő erdőből 2 köbméter akác-fát loptak el, mely egy dunafalvi hölgy tulajdonát

Bolti szarka
- Csak egy doboz gyufa lesz a gyerekeknek!

képezte. A kár 20 ezer forint.

Újját törte

Orvosi ellátásban részesítettek egy bajai hölgyet, akit volt férje tettleg bántalmazott. A bántalmazás következtében a hölgy ujját el-törötte. Az ügyben megindult a büntetőeljárás.

Viszik a mobiltelefonokat

Egy bácsbokodi lakos feljelentése szerint január 19-én 11 óra 45 perc és 13 óra 30 perc között ismeretlen tettes eltilajdoni-totta Baján, a Vasvári utcai sporttelep nyitott öltözőjéből 63 ezer forint értékű mobiltele-fo-nját.

Az egyik húsfeldolgozóból szintén ellop-tak egy mobiltelefont egy bajai lakos öltözö-ben tárolt kabátjának zsebéből. Az ismeret-len tettes a károsult készpénzt is elvitte. Az okozott kár 31 ezer forint.

Csoportos rablás Baján

Ismeretlen személyek ellen indult eljárás, akik egy bajai lakóházban egy vasküti fiatal-embert - vélt tartozása miatt - késsel és ka-pával megfenyegettek, és arra kényszerítet-tek, hogy átadja készpénzét és mobiltelefon-ját. A sértett kára körülbelül 40 ezer forint volt. A rendőri intézkedés eredményeképpen előállítottak két bajai fiatallembert és egy hól-gyet.